

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē niḡamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkīyē ādikāvyaē araṇyakāṇḍē
॥ ēkōnasaptatitamah sargaḥ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ ēkōnasaptatitamaḥ sargaḥ ॥

lakṣmaṇēnāyōmukhyai daṇḍadānaṃ kabandhasya bāhubandhē
praviṣṭayōḥ śrīrāmalakṣmaṇayōścintā

kṛtvaivamudakaṃ tasmai
prasthitau rāghavau tadā |
avēkṣantau vanē sītāṃ
jagmatuḥ paścimāṃ diśam || 3.69.1 ||

tāṃ diśaṃ dakṣiṇāṃ gatvā
śaracāpāsīdhāriṇau |
aviprahatamaikṣvākau
panthānaṃ pratipēdatuḥ || 3.69.2 ||

gulmairvrkṣaiśca bahubhi -
rlatābhiśca pravēṣṭitam |
āvṛtaṃ sarvatō durgam
gahanaṃ ghōradarśanam || 3.69.3 ||

vyatikramya tu vēgēna
grhītvā dakṣiṇāṃ diśam |

subhīmaṃ tanmahāraṇyaṃ

vyatiyātau mahābalau || 3.69.4 ||

tataḥ paraṃ janasthānāt

trikōśaṃ gamya rāghavau |

krauñcāraṇyaṃ viviśatu -

rgahanaṃ tau mahaujasau || 3.69.5 ||

nānāmēghaghanaprakhyaṃ

prahr̥ṣṭamiva sarvataḥ |

nānāvarṇaiḥ śubhaiḥ puṣpai -

rm̐rgapakṣigaṇairyutam || 3.69.6 ||

didṛkṣamāṇau vaidēhīṃ

tad vanaṃ tau vicikyatuḥ |

tatra tatrāvatiṣṭhantau

sītāharaṇaduḥkhitau || 3.69.7 ||

tataḥ pūrvēṇa tau gatvā

trikrōśaṃ bhrātarau tadā |

krauñcāraṇyamatikramya

mataṅgāśramamantarē || 3.69.8 ||

dr̥ṣṭvā tu tad vanaṃ ghōraṃ

bahubhīmam̐rgadvijam |

nānāvṛkṣasamākīrṇaṃ

sarvaṃ gahanapādapam || 3.69.9 ||

dadr̥śātē girau tatra

darīṃ daśarathātmajau |

pātālasamagambhīrāṃ
 tamasā nityasaṃvṛtām || 3.69.10 ||

āsādyā ca naravyāghrau
 daryāstasyāvidūrataḥ |
 dadarśaturmahārūpāṃ
 rākṣasīm vikṛtānanām || 3.69.11 ||

bhayadāmalpasattvānām
 bībhatsām raudradarśanām |
 lambōdarīm tīkṣṇadamṣṭrām
 karālīm paruṣatvacam || 3.69.12 ||

bhakṣayantīm mṛgān bhīmān
 vikaṭām muktamūrdhajām |
 avaiḥṣatām tu tau tatra
 bhrātarau rāmalakṣmaṇau || 3.69.13 ||

sā samāsādyā tau vīrau
 vrajantaṃ bhrāturagrataḥ |
 ēhi raṃsyāvahētyuktvā
 samālbhata lakṣmaṇam || 3.69.14 ||

uvāca cainaṃ vacanaṃ
 saumitrimupaguhya ca |
 ahaṃ tvayōmukhī nāma
 lābhastē tvamasi priyaḥ || 3.69.15 ||

nātha parvatadurgēṣu
 nadīnām pulinēṣu ca |

āyus̥ciramidaṃ vīra

tvam mayā saha raṃsyasē || 3.69.16 ||

ēvamuktastu kupitaḥ

khaḍgamuddhr̥tya lakṣmaṇaḥ |

karṇanāsastanaṃ tasyā

nicakartārisūdanaḥ || 3.69.17 ||

karṇanāsē nikṛttē tu

visvaram vinanāda sā |

yathāgataṃ pradudrāva

rākṣasī ghōradarśanā || 3.69.18 ||

tasyāṃ gatāyāṃ gahanaṃ

vrajantau vanamōjasā |

āsēdaturamitraghnau

bhrātarau rāmalakṣmaṇau || 3.69.19 ||

lakṣmaṇastu mahātējāḥ

sattvavāñchīlavāñchuciḥ |

abravīt prāñjalirvākyam

bhrātaram dīptatējasam || 3.69.20 ||

spandatē mē dṛḍhaṃ bāhu -

rudvignamiva mē manaḥ |

prāyaśaścāpyaniṣṭāni

nimittānyupalakṣayē || 3.69.21 ||

tasmāt sajjībhavārya tvam

kuruṣva vacanaṃ mama |

mamaiva hi nimittāni

sadyaḥ śaṁsanti sambhramam || 3.69.22 ||

ēṣa vañjulakō nāma

pakṣī paramadāruṇaḥ |

āvayōrvijayaṁ yuddhē

śaṁsanniva vinardati || 3.69.23 ||

tayōranvēṣatōrēvaṁ

sarvaṁ tad vanamōjasā |

sañjajñē vipulaḥ śabdaḥ

prabhañjanniva tad vanam || 3.69.24 ||

saṁvēṣṭitamivātyartham

gahanaṁ mātariśvanā |

vanasya tasya śabdō'bhūd

vanamāpūrayanniva || 3.69.25 ||

taṁ śabdaṁ kāṅkṣamāṇastu

rāmaḥ khaḍgī sahānujaḥ |

dadarśa sumahākāyaṁ

rākṣasaṁ vipulōrasam || 3.69.26 ||

āsēdatuśca tadrakṣa -

stāvubhau pramukhē sthitam |

vivṛddhamaśirōgrīvaṁ

kabandhamudarēmukham || 3.69.27 ||

rōmabhirniśitaistīkṣṇai -

rmahāgirimivōcchritam |

nīlamēghanibhaṃ raudraṃ
mēghastanitanīḥsvanam || 3.69.28 ||

agnijvālānikāśēna
lalāṭasthēna dīpyatā |
mahāpakṣēṇa piṅgēna
vipulēnāyatēna ca || 3.69.29 ||

ēkēnōrasi ghōrēṇa
nayanēna sudarśinā |
mahādaṃṣṭrōpapannaṃ taṃ
lēlihānaṃ mahāmukham || 3.69.30 ||

bhakṣayantaṃ mahāghōrā -
nṛkṣasiṃhamṛgadvijān |
ghōrau bhujau vikurvāṇa -
mubhau yōjanamāyatau || 3.69.31 ||

karābhyāṃ vividhān grhya
ṛkṣān pakṣigaṇān mṛgān |
ākarṣantaṃ vikarṣanta -
manēkān mṛgayūthapān || 3.69.32 ||

sthitamāvṛtya panthānaṃ
tayōrbhrātrōḥ prapannayōḥ |
atha taṃ samatikramya
krōśamātraṃ dadarśatuḥ || 3.69.33 ||

mahāntaṃ dāruṇaṃ bhīmaṃ
kabandhaṃ bhujasaṃvṛtam |

kabandhamiva saṁsthānā -
datighōrapradarśanam || 3.69.34 ||

sa mahābāhuratyartham
prasārya vipulau bhujau |
jagrāha sahitāvēva
rāghavau pīḍayan balāt || 3.69.35 ||

khadginau dr̥ḍhadhanvānau
tigmatējau mahābhujau |
bhrātarau vivaśam prāptau
kṛṣyamāṇau mahābalau || 3.69.36 ||

tatra dhairyācca sūrastu
rāghavau naiva vivyathē |
bālyādanāśrayāccaiva
lakṣmaṇastvabhivivvyathē || 3.69.37 ||

uvāca ca viṣaṇṇaḥ san
rāghavaṁ rāghavānujaḥ |
paśya mām vivaśam vīra
rākṣasasya vaśaṅgatam || 3.69.38 ||

mayaikēna tu niryuktaḥ
parimucyasva rāghava |
mām hi bhūtabaliṁ dattvā
palāyasva yathāsukham || 3.69.39 ||

adhigantāsi vaidēhī -
macirēṇēti mē matiḥ |

pratilabhya ca kākutstha
pitṛpaitāmahīm mahīm || 3.69.40 ||

tatra mām rāma rājyasthaḥ
smartumarhasi sarvadā |
lakṣmaṇēnaivamuktastu
rāmaḥ saumitrimabravīt || 3.69.41 ||

mā sma trāsaṃ vṛthā vīra
nahi tvāḍṛg viśīdati |
ētasminnantarē krūrō
bhrātarau rāmalakṣmaṇau || 3.69.42 ||

tāvuvāca mahābāhuḥ
kabandhō dānavōttamaḥ |
kau yuvām vṛṣabhaskandhau
mahākhaḍgadhanurdharau || 3.69.43 ||

ghōraṃ dēśamimaṃ prāptau
daivēna mama cākṣuṣau |
vadataṃ kāryamiha vām
kimarthaṃ cāgatau yuvām || 3.69.44 ||

imaṃ dēśamanuprāptau
kṣudhārtasyēha tiṣṭhataḥ |
sabāṇacāpakhaḍgau ca
tīkṣṇaśṛṅgāvivarṣabhau || 3.69.45 ||

mām tūrṇamanusamprāptau
durlabhaṃ jīvitaṃ hi vām |

tasya tad vacanam śrutvā
kabandhasya durātmanaḥ || 3.69.46 ||

uvāca lakṣmaṇam rāmō
mukhēna pariśuṣyatā |
kṛcchrāt kṛcchrataram prāpya
dāruṇam satyavikrama || 3.69.47 ||

vyasanam jīvitāntāya
prāptamaprāpya tām priyām |
kālasya sumahad vīryam
sarvabhūtēṣu lakṣmaṇa || 3.69.48 ||

tvām ca mām ca naravyāghra
vyasanaiḥ paśya mōhitau |
nahi bhārō'sti daivasya
sarvabhūtēṣu lakṣmaṇa || 3.69.49 ||

śūrāśca balavantaśca
kṛtāstrāśca raṇājirē |
kālabhipannāḥ sīdanti
yathā vālukasētavaḥ || 3.69.50 ||

iti bruvāṇō dṛḍhasatyavikramō
mahāyaśā dāśarathiḥ pratāpavān |
avēkṣya saumitrimudagravikramaḥ
sthirām tadā svām matimātmanākarōt || 3.69.51 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmikīyē ādikāvye
aranyakāṇḍē ēkōnasaptatitamaḥ sargaḥ ||